

tares. Analysis of land use showed that Kelyanivka is a typical agricultural area, as 88.35% of the total area is arable land. The greatest number of land plots in the range up to 0.10 hectares, which is equivalent to an enormous fragmentation of the analyzed locality. The highest dispersion of lands is considered in the range of over 2.00 m.

Using Quantum GIS program, we can quickly and easily analyze the various areas. Based on the results and conclusions from them, we can take appropriate action. It is based on the results of the analysis, it is clear that the land in the village Kelyanivka resembles a chessboard. Thanks to comprehensive measures to consolidate and unite, of course, the spatial structure would be greatly improved, and it would be more useful for farmers and rural residents of Kelyanivka.

REFERENCES

1. *Harasimowicz S., Janus J.* Ocena struktury przestrzennej wsi Sękowa na podstawie danych z Ewidencji Gruntów i Budynków oraz analiza stanu faktycznego. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich* 2012, Nr 3/I/2012, s. 87–96.
2. *Leń P.* Analiza rozdrobnienia gruntów indywidualnych na przykładzie powiatu Brzozów. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*. Nr 2010/ 01.
3. *Noga K., Leń P.* Analiza rozdrobnienia gruntów indywidualnych we wsiach powiatu Brzozów. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*. Nr 2010/ 03.
4. *Noga K.* Typizacja obszarów wiejskich dla potrzeb ich urządzania. II Ogólnopolskie Seminarium Geograficzno — Rolnicze. AR, Wrocław 1985.
5. *Szczepanik B.* Scalenia gruntów niezbędnym zabiegiem w procesie przekształcania rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Scalenia gruntów podstawą rozwoju obszarów wiejskich rozdrobnionego rolnictwa południowo — wschodniej Polski. Zeszyty Towarzystwa Rozwoju Obszarów Wiejskich, Rzeszów 2005.
6. *Wiktor A., Wnęk S.* Przewodnik po gminie Boguchwała. P.U.W. ROKSANA, 1998.

УДК 352.075 : 631.4 (1-92)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРИРОДНО-СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РАЙОНУВАННЯ В РОЗРІЗІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ

Є.В. Бутенко

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри управління земельними ресурсами

Р.А. Харитоненко

аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проведено аналіз природних умов, структури земельного фонду, ґрунтового покриву та наявності ерозії ґрунтів правобережної лісостепової частини Київської області. Запропоновано коригування існуючих меж природно-сільськогосподарських районів із врахуванням ґрунтового покриву, ерозії ґрунтів та адміністративного поділу території.

Ключові слова: *природно-сільськогосподарське районування, деградація земель, водна ерозія, охорона сільськогосподарських земель, зонування території.*

Розвиток агропромислового комплексу залежить від багатьох чинників, у тому числі й від правильної організації використання земель: обґрунтованого екологічнобезпечного, ефективного використання та охорони кожного гектара сільськогосподарських угідь. Це потребує врахування територіальних, економічних, екологічних і соціальних чинників, які впливають на стан земель та їхню продуктивність.

Основою такого використання сільськогосподарських угідь є природно-сільськогосподарське районування. Це основа для оцінки земель, розроблення землепорядної документації щодо використання та охорони земель, розміщення систем ведення сільського господарства і землеробства [6]. Основна мета районування полягає в тому, щоб виділити найдрібніші таксономічні одиниці, які організаційно

поєднуються в райони, округи, провінції, зони. Території цих зон, провінцій, округів виділяли здебільшого за природними межами, типом рельєфу та ґрунтового покриття.

У процесі виконання робіт із землеустрою та формування сталих агроландшафтів на території існуючого адміністративного поділу України слід опиратися на природно-сільськогосподарські райони. Але існуючі межі природно-сільськогосподарських районів (вони сформовані протягом ХХ ст.) потребують удосконалення.

Поділом території України на певні географічні регіони почали займатись науковці (ґрунтознавці) з кінця ХІХ ст., оскільки виникла потреба в удосконаленні економічного розвитку та адміністративного управління територіями.

У 60–70-х роках ХХ ст. науковці інституту «Укрземпроект» скорегували межі ґрунтів. Головними науковцями, які запропонували існуюче природно-сільськогосподарське районування на території України, були Д.С. Добряк, О.П. Канащ, Д.І. Бабміндра, І.А. Розумний [1, с. 18]. Вони провели нове ґрунтове обстеження, взявши за основу крупніший масштаб. Завдяки цим дослідженням проведено нове природно-сільськогосподарське районування. У процесі робіт уточнено підзони в степу: степ, степ посушливий, сухостеп. Також було виділено округи, провінції та райони. Межі районів знаходилися в області й проходили по володіннях колгоспів і радгоспів. Ці межі коригувалися за даними якісної характеристики ґрунтів та площ, які надавали господарства.

Останнє коригування було проведено на початку 90-х років. З розпадом Радянського Союзу та проголошенням незалежності України відбулися значні перетворення, які змінили організаційно-правові та організаційно-територіальні форми власності на землю і господарювання на ній. З переходом України до ринкової економіки трансформувалися не лише аграрні відносини, а й форма власності на землю та види сільськогосподарських підприємств. Це пов'язано з роздержавленням та приватизацією земель колишніх сільськогосподарських підприємств та утворенням замість них нових агроформувань ринкового типу. Внаслідок реструктуризації та розподілу земель на земельні частки (паї) змінилися межі колишніх сільськогосподарських господарств і цим порушилися проведені лінії природно-сільськогосподарських районів. У кінці 90-х років лінії природно-сільськогосподарських районів були прив'язані до найближчих меж сільських, селищних рад. Після цього роботи щодо удосконалення меж природно-сільськогосподарських районів на державному рівні не проводилися.

Удосконаленням існуючої системи природно-сільськогосподарського районування займалися такі науковці:

Н.М. Бавровська — провела дослідження й довела, що в умовах аграрного регіону на основі природно-сільськогосподарського районування можна формувати територіальні соціально-природні комплекси [2];

Є.В. Бутенко — порекомендував брати до уваги природно-сільськогосподарське районування і втрати гумусового горизонту внаслідок ерозійних процесів для вдосконалення ефективності господарювання та охорони земельних ресурсів [3, с. 5];

О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, Г.К. Лоїк — запропонували теоретичні засади зонування земель в умовах ринкових земельних відносин на регіональному та місцевому рівнях з оцінкою земельних ресурсів за придатністю використання їх [5];

А.Г. Мартин і О.М. Чумаченко — запропонували удосконалену схему природно-сільськогосподарського районування території України з виокремленням природно-сільськогосподарських районів із відповідною еколого-господарською характеристикою в Рівненській, Черкаській та Запорізькій областях [9];

С.О. Осипчук, М.П. Кучер, В.О. Слінчук та А.М. Шворак — провели дослідження щодо удосконалення природно-сільськогосподарського районування Рівненської, Черкаської, Волинської та Запорізької областей [10; 11]. Було враховано структуру земельного фонду, якісний і кількісний його стан, структуру ґрунтового покриття, наявність деградованих і малородючих ґрунтів з виокремленням природно-сільськогосподарських районів з їх еколого-господарською характеристикою.

Із зміною економічної та екологічної ситуації в країні природно-сільськогосподарське районування потребує подальшого наукового дослідження та вдосконалення. На сьогодні не враховано забруднених територій, їх ареалів видів, міри забрудненості, орних земель виснажених інтенсивним сільськогосподарським використанням та деградаційними процесами.

Мета нашого дослідження: 1) скоригувати природно-сільськогосподарське районування на території Бузько-Середньо-Дністровського округу, Правобережної провінції Лісостепової зони Київської області; 2) проаналізувати існуючу схему природно-сільськогосподарського районування території дослідження; 3) уточнити межі таксономічних одиниць з урахуванням деградації земель, зміни меж при роздержавленні і приватизації земель колишніх сільгоспідприємств та утворення на їх місці нових, ринкових агроформувань.

Об'єкт дослідження: природно-сільськогосподарське районування на території Бузько-Середньо-Дністровського округу, Правобережної провінції Лісостепової зони Київської області.

Правобережна лісостепова частина Київської області геоморфологічно знаходиться на півночі та північному сході Київського плато, а в центральній, західній та південній частинах — у межах Придніпровської височини.

У межах провінції виділяються Бузько-Середньо-Дніпровський і Придніпровський округи. Бузько-Середньо-Дніпровський округ включає такі природно-сільськогосподарські райони (ПСГР): Фастівський, Білоцерківсько-Миронівський, Трипільсько-Букринський та частину Сквирського. До Придніпровського округу входять Тетіївсько-Богуславський (ПСГР) та частина Сквирського (рис. 1).

Фастівський ПСГР (06) розташований у центрально-західній частині Київської області. До нього входять землі Фастівського, північна частина з районним центром Васильківського, південно-східна частина Макарівського та південна частина Києво-Святошинського адміністративних районів. Загальна площа його становить 134 025 га, в тому числі сільськогосподарських угідь 90 124, (з них рілля — 71 635, багаторічні насадження — 8380, сіножаті —

4556, пасовища — 5 553, ліси та інші лісовкриті площі — 40 718, заболочені землі — 1529, відкриті землі — 1654 [4].

Геоморфологічно Фастівський ПСГР знаходиться на північному заході Київського плато та частково на Придніпровській височині. Поверхня району слабо хвиляста, з абсолютними відмітками 180–220 м на міжріччях, помірно розчленована яружно-балковою мережею системою річок Ірпінь, Унава, Кам'янка, Стугна. Придолинні ділянки розчленовані яружною ерозією (селища Козичанка, Соснівка, Снігурівка). В північно-західній частині району ступінь розчленованості поверхні на міжріччях помітно зменшується, домінують вирівнені поверхні з помітно виположеними схилами. На таких поверхнях у товщі лесових порід деколи проявляються просадкові явища (південна частина Фастівського району). З антропогенних форм рельєфу є залишки Змієвих валів.

Клімат району помірно континентальний з досить теплим літом та помірно холодною зимою. Середньорічна температура повітря становить 6,7°, найхолоднішого місяця, січня –6,2°, а найтеплішого — липня 19,1°.

Тривалість безморозного періоду досягає в середньому 160–170 днів, а вегетаційний період продовжується з другої декади квітня до третьої декади жовтня. Цих природних чин-

Рис. 1. Схема природно-сільськогосподарського районування правобережної лісостепової частини Київської області

ників достатньо для вирощування районуваних сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень.

Середньорічна сума опадів становить 560 мм, але розподіл їх за місяцями нерівномірний. Найбільша кількість опадів буває в липні (77 мм). У посушливі роки особливо мало опадів випадає в травні, що негативно впливає на сходи рослин [8, с. 32].

У структурі ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь переважають опідзолені ґрунти, які займають 42,4 тис. га (41,10%), дерново-підзолисті — 19,4 (21,50), лучні, чорноземно-лучні та каштаново-лучні ґрунти — 6,4 (7,13), дернові ґрунти на водно-льодовикових, делювіальних, давньоалювіальних відкладах — 5,3 тис. га (5,85%). Особливо цінні ґрунти сільськогосподарських угідь займають 16981 га (18,84%), з них ріллі 15098 га (21,08%). Піддані ерозії 31348 га земель, з них дефльовані — 747 га, піддані водній ерозії — 30 601 га (слабо розмиті — 8990 га, середньо розмиті — 2864, сильно розмиті — 6650, розмиті — 12 097 га) [4].

Скви́рський ПСГР (07) розташований у південно-західній частині Київської області. Цей район розділений на два об'єкти. У його межі входять Скви́рський, Тетіївський, південна частина разом із районним центром Білоцерківського, східна частина Ставищенського та північна частина Володарського адміністративних районів. Загальна площа ПСГР становить 339 375 га, у тому числі сільськогосподарських угідь 298 059, (з них рілля — 270 406, багаторічні насадження — 4326, сіножаті — 6837, пасовища — 16 490), ліси та інші лісовкриті площі — 34 768, заболочені землі — 4 848, відкриті землі — 1 701 га [4].

Геоморфологічно знаходиться в межах Придніпровської височини. Висота над рівнем моря становить 250–280 м, а найвища точка розміщена біля села Високе, де проходить вододіл.

Поверхня району — це плато, полого нахилене в східному напрямку, має вигляд хвилястої рівнини, посіченої досить густою мережею річкових долин та їх численних приток, балок і ярів. У районі сильно виражені процеси ерозії ґрунтів, які виникають під впливом зовнішніх умов: розмивання талими і дощовими водами, вивітрювання, спровоковані і прискорені неправильним розорюванням схилів. Річки мають відносно спокійну течію, хоча течуть серед високих берегів; їхні русла перетинають греблі-загати, що утворюють стави. Головна водойма — річка Рось, яка перетинає через весь район.

Ґрунти в північній частині району — опідзолені чорноземи, а в південній — чорноземи

малогумусні. У долинах балок і заплавах річок поширені лучні і лучно-болотні ґрунти. Вміст гумусу у верхньому родючому шарі чорноземів коливається в межах 2,1–3,8%. Близько половини орних площ займають кислі ґрунти.

Клімат помірно континентальний, теплий, із достатнім зволоженням. Зима м'яка, середня температура січня становить — 6°. Літо тепле, середня температура липня 19°. Середньорічна температура 6,9°. Середньорічна кількість опадів 500–600 мм, коефіцієнт зволоження 1,3. Середня тривалість безморозного (вегетаційного) періоду 160–170 днів. Переважають вітри західних і південно-західних напрямків [8, с. 57].

У структурі ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь переважають чорноземи типові, які займають 220,2 тис. га (73,89%), опідзолені — 52,6 (17,64), лучні, чорноземно-лучні та каштаново-лучні ґрунти — 10,3 тис. га (3,46%). Особливо цінні ґрунти сільськогосподарських угідь займають 202 773 га (59,75%), з них ріллі 199 344 га (66,88%). Піддано водній ерозії 82 118 га, з них слабо розмиті 40 795, середньо розмиті 17 877, сильно розмиті 21 901, розмиті 1545 га.

Білоцерківсько-Миронівський ПСГР (08) розташований у центральній та центрально-східній частинах Київської області. До нього входять землі Миронівського, Кагарлицького, північної частини Рокитнянського, Білоцерківського, південної частини Васильківського й Обухівського та південно-східної частини Фастівського адміністративного району. Загальна площа ПСГР становить 351 118 га, у тому числі сільськогосподарських угідь 314 919 га, (з них рілля — 284 926, багаторічні насадження — 5667, сіножаті — 9690, пасовища — 14637), ліси та інші лісовкриті площі — 29 233, заболочені землі — 4106, відкриті землі — 2860 га [4]. Геоморфологічно знаходиться в межах Придніпровської височини та частково на сході — в межах Київського плато. Поверхня району платоподібна, полого хвиляста, розчленована річковими долинами, густою мережею ярів та балок. Найбільші річки — Рось та її притока Горохуватка (басейн Дніпра), на півночі річка Стугна.

Поблизу міста Обухів та на південь від Василькова долина розчленована. Характерною особливістю цієї території є поступове збільшення глибини та густини розчленування її поверхні в східному та північно-східному напрямках, на придолинних ділянках активно розвиваються сучасні ерозійні та зсувні процеси.

Північна частина ПСГР розчленована долиною річки Стугна та її притоками. У її межах

виділяється заплава та дві надзаплавні тераси. Перша надзаплавна тераса з поверхні викладена товщею піскового четвертинного алювію, схильного на ділянках, не закріплених рослинним покривом, на території сіл Старі Безрадичі та Нові Безрадичі. Друга надзаплавна тераса перекривається товщею лесоподібних суглинків, і в її межах у багатьох місцях розвиваються сучасні ерозійні процеси.

На території Гребінки — Кагарлик поверхня відзначається широким розвитком плоских міжрічкових просторів, майже не зачеплених ерозією. Яружні форми розвинуті, як правило, на схилах балок, врізаних у товщу неогенових утворень. У південно-західній частині Кагарлицького району розвинуті просадкові явища, з якими пов'язані блюдцеподібні зниження поверхні.

Клімат району помірно континентальний, м'який, вологий, з теплим тривалим літом, сухою теплою осінню та нестійкими морозами взимку і навесні, з невеликим сніговим покривом та частими відлигами. Максимальна температура повітря спостерігається в липні — серпні, середньорічна становить $19,6^{\circ}$. Мінімальна температура ($5-7^{\circ}$) буває в січні-лютому. Середньомісячна кількість опадів з північного заходу на північний схід зменшується від 545 до 500 мм. Вітри переважають північно-західні та західні. Південні та східні вітри дмуть влітку і, як правило, приносять опади [8, с. 34].

У структурі ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь переважають чорноземи типові, які займають 268,9 тис. га (85,41%). Частково трапляються лучні, чорноземно-лучні та каштаново-лучні — (18 тис. га, або 5,72% та опідзолені ґрунти (11,5 тис. га, або 3,64%). Особливо цінні ґрунти сільськогосподарських угідь займають 227 093 га (72,11%), з них ріллі 222 163 га (77,97%). Піддано водній ерозії 61 379 га, з них слабо розмиті 21 954, середньо розмиті 15 980, сильно розмиті 18 364, розмиті 5081 га [4].

Трипільсько-Букринський ПСГР (09) розташований у центральній частині Київської області вздовж р. Дніпро. До нього входять землі східних частин Обухівського, Кагарлицького та Миронівського адміністративних районів.

Загальна площа ПСГР становить 81 680 га, у тому числі сільськогосподарських угідь 60 345, з них рілля — 42 960, багаторічні насадження — 1805, сіножаті — 5888, пасовища — 9693, ліси та інші лісовкриті площі — 19 829, заболочені землі — 590, відкриті землі — 916 га [4].

Геоморфологічно знаходиться в межах Київського плато, що є підвищеною ділянкою Придніпровської височини. Основний рельєф Київського плато сформувався під впливом

флювіальної ерозії та акумуляції, гравітаційної деструкції та акумуляції, процесів площинного змиву, делювіальної акумуляції.

Повздовж правого схилу долини Дніпра зсувні явища найбільш яскраво простежуються на ділянці від Трипільля і нижче за течією, де конуси накопичення зсувних мас досягають рівня Канівського водосховища.

На ділянках Халеп'я — Стайки — Гребені наявні зсуви фронтального типу в середній і нижній частинах корінного схилу. На таких ділянках терас ширина зсувів становить 50–60 м. Поверхня району відзначається перепадом відносних висот, особливо на ділянках глибокого ерозійного розчленування. На території Ржищівської міської ради рівнина сильно розчленована. Це один з найбільш густо та глибоко розчленованих районів. Абсолютні відмітки поверхні тут коливаються в межах 190–200 м.

Правий корінний схил долини Дніпра піднімається тут над урізом води Канівського водосховища на 100–130 м. Він посічений глибокими ярами і ускладнений численними зсувами. Вздовж долини Дніпра залягають лесові породи, які легко піддаються ерозійному розмиву.

Клімат помірно континентальний, м'який, з достатнім зволоженням. Середньорічна температура становить 7° , середня температура січня — 6° , липня $19,5^{\circ}$. Тривалість вегетаційного періоду 198–204 дні. Сніговий покрив малопотужний (20–30 см), лежить до 100 днів. Найбільша кількість опадів навесні припадає на квітень-травень, а влітку — на липень і серпень. Середня кількість опадів на рік становить 500–550 мм [7, с. 60].

У структурі ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь переважають чорноземи типові, які займають 37,8 тис. га (62,74%), опідзолені ґрунти — 13,7 тис. га (22,72%), намиті ґрунти — 2,6 тис. га (4,38%), болотні ґрунти — 2,4 тис. га (4%) та дернові ґрунти на водно-льодовикових, делювіальних, давньоалювіальних відкладах — 2,3 тис. га (3,86%). Особливо цінні ґрунти сільськогосподарських угідь займають 18 868 га (31,27%), з них ріллі 18 181 га (42,32%). Піддано ерозії 37 289 га земель, з них дефльовані 128 га, піддані водній ерозії 37 161 га (слабо розмиті — 8991 га, середньо розмиті — 8988, сильно розмиті — 16 724 га, розмиті — 2458 га) [4].

Тетіївсько-Богуславський ПСГР (10) розташований у південній та південно-західній частинах Київської області. До нього входять землі Таращанського, Богуславського, західної частини Ставищенського, північної частини Тетіївського і південних частин Володарського, Рокитнянського та Білоцерківського адміністративних районів. Загальна площа ПСГР ста-

новить 172 749 га, у тому числі сільськогосподарських угідь 128 142, із них рілля — 108 845, багаторічні насадження — 1608, сіножаті — 7310, пасовища — 10 379, ліси та інші лісовкриті площі — 41 822, заболочені землі — 1790, відкриті землі — 995 га.

Геоморфологічно ПСГР знаходиться в центральній частині Придніпровської височини на вододілі двох великих річок України — Дніпра та Південного Бугу та їхніх приток — Росі та Гірського Тікичу. Цій території властива складна морфологічна структура ландшафтів. Характер рельєфу змінюється, вододільні ділянки звужуються: довжина схилу перевищує ширину плато, збільшується кількість балок, схили часто порізані ярами. Яри мають численні зсуви. В гирлі ярів великі площі займають конуси виносів, створені дощовими водами. Північно-західна частина лівобережжя річки Рось являє собою перехід до Київського плато і вирізняється спокійнішим рельєфом. Решта території характеризується великою розчленованістю з наявністю різноманітних ерозійних форм. На території Богуславського району широко хвилястий долинно-балковий водоерозійний тип рельєфу.

Особливістю рельєфу Таращанського району є розміщення в с. Круті Горби найвищої точки Київської області — 273 м над рівнем моря. Центральна й південна частини району розташовані на рівнині. Територія Сквирського району погорбована, розчленована долиною річки Сквирки, ярами та балками.

Основні ґрунтоутворюючі породи — леси, лесовидні суглинки та глини. Клімат помірно континентальний. Середня температура січня становить $-6,4^{\circ}$, липня $19,6^{\circ}$. Максимальна температура повітря влітку понад 30° , а мінімальна взимку — близько -30° . Середня кількість опадів 550 мм на рік. Домінуючий напрямок вітру північно-західний. Середня швидкість вітру 5,5 м/с [8, с. 63].

У структурі ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь переважають опідзолені ґрунти, які займають 80,7 тис. га (63,02%), чорноземи типові — 32,9 тис. га (25,66%). Частково трапляються дерново-підзолисті, дернові ґрунти на водно-льодовикових, делювіальних, давньоалювіальних відкладах, болотні та намиті ґрунти. Особливо цінні ґрунти сільськогосподарських угідь займають 29 366 га (22,92%), з них ріллі 29 144 га (26,77%). Піддано водній ерозії 78 530 га, з них слабо розмиті 30 510 га, середньо розмиті 16 741, сильно розмиті 28 699, розмиті 2580 га (рис. 2) [4].

Межі ПСГР будуть удосконалюватися з урахуванням існуючих меж сільських, селищних, міських рад, особливостей ґрунтів, представлених різноманітністю різних їх агро-виробничих груп, які відрізняються процесом ґрунтоутворення, гранулометричним складом, особливостями гідрологічного режиму та еродованості (змитості) на певних територіях ПСГР. Для зручності управління сільськогосподарськими територіями існуючі ПСГР варто розбити на декілька підрайонів.

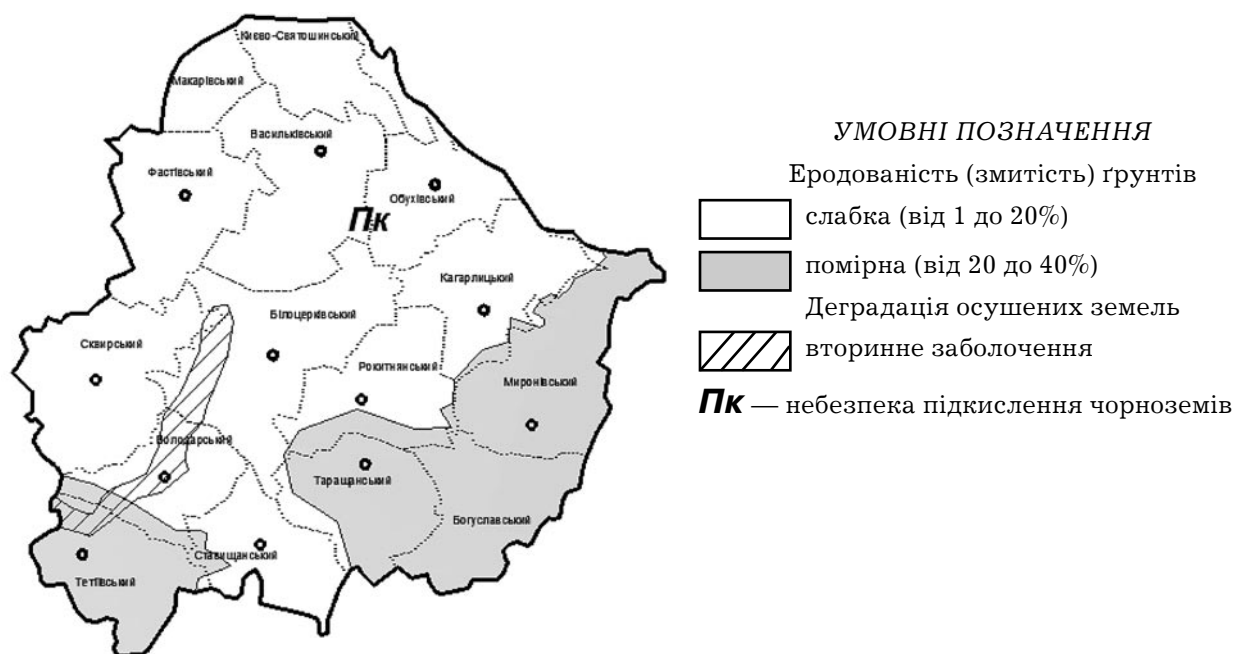

Рис. 2. Прояв деградаційних процесів у правобережній лісостеповій частині Київської області

Сквирський ПСГР (07) пропонується розділити на чотири підрайони (рис. 3). Підрайон 7А знаходиться в північній частині Сквирського району, переважачими ґрунтами якого є чорноземи типові. 7Б займає центральну частину Сквирського та південно-західну Білоцерківського районів, переважачими ґрунтами якого є чорноземи опідзолені та лучно-чорноземні й лучно-каштанові ґрунти. У східній частині на межі Сквирського та Білоцерківського районів наявне вторинне заболочення осушених земель. У підрайонах 7А та 7Б слабка змитість ґрунтів. Ці території перебувають під дією гідротермічного коефіцієнта на рівні 1,2.

Підрайон 7В знаходиться в північній частині Володарського, північно-східній частині Ставищенського, північній та центральній частинах Таращанського, південній частині Білоцерківського районів. З ґрунтів тут переважають чорноземи типові. Уся територія підрайону 7В має слабку змитість ґрунтів, окрім східної частини, на межі між Ставищенським і Таращанським районами, де змитість ґрунтів помірна.

Підрайон 7Г міститься в південній частині Тетіївського району, переважачим ґрунтами якого є чорноземи типові. На всій території підрайону 7Г помірна змитість ґрунтів.

Тетіївсько-Богуславський ПСГР (10) пропонується розділити на два підрайони. Підрайон 10А знаходиться на межі Тетіївського і Володарського та в західній частині Ставищенського районів, переважачими ґрунтами

якого є ясно-сірі, сірі та темно-сірі опідзолені й частково в західній частині — чорноземи опідзолені. У в північно-східній та центральній частинах підрайону слабка змитість ґрунтів. Південно-західна частина більш вражена еродованістю ґрунтів. У західній частині спостерігається вторинне заболочення раніше осушуваних земель.

Підрайон 10Б знаходиться в центральній частині Таращанського та в центральній частині Богуславського районів. Тут переважають ясно-сірі, сірі та темно-сірі опідзолені ґрунти. Майже по всьому підрайону сума активних температур становить 2800°. ґрунти в підрайоні помірно змиті.

Білоцерківсько-Миронівський ПСГР (08) пропонується розділити на два підрайони — 8А та 8Б. 8А займає на території Обухівського, Білоцерківського, Кагарлицького, Рокитнянського та південної частини Васильківського районів. На всій території ПСГР поширені на чорноземи типові. На території підрайону 8А є небезпека підкислення чорноземів. Змитість ґрунтів слабка. Підрайон 8Б знаходиться переважно на території Миронівського району. Уся територія підрайону помірно уражена змитістю ґрунтів.

Площа Трипільсько-Букринського ПСГР зменшиться. Східна межа його має пройти вздовж р. Дніпро по урізу води. Цей ПСГР пропонується також розділити на два підрайони — 9А та 9Б. Підрайон 9А лежить у межах східних частин Обухівського та Кагарлицько-

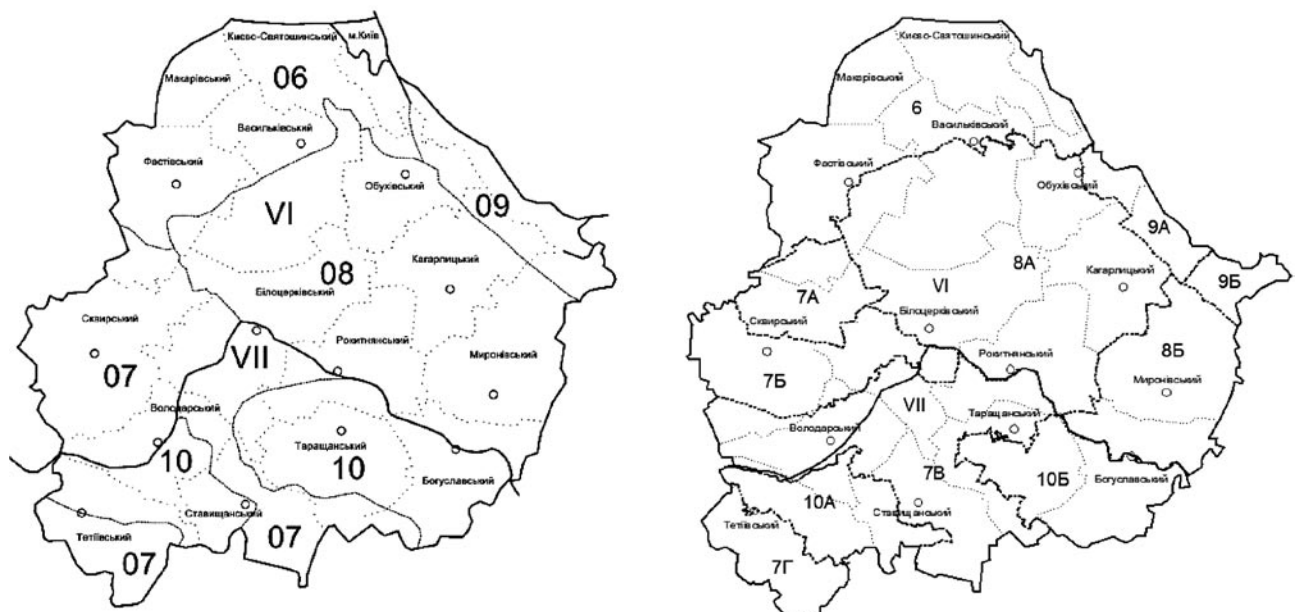

Рис. 3. Схема коригування меж природно-сільськогосподарських районів правобережної лісостепової частини Київської області

Зміна площ після коригування меж природно-сільськогосподарських районів

ПСГР	Існуюча площа, га	Пропонована площа, га	Різниця, га
Фастівський 06	218 484	205 722	-8730
Скви́рський 07	339 375	355 213	-12 762
Білоцерківсько-Миронівський 08	351 118	400 312	+15 838
Трипільсько-Букринський 09	81 680	42 187	+49 194
Тетіївсько-Богуславський 10	172 749	151 242	+39 493
Разом	1 163 406	1 154 676	-21 507

го районів, переважаючими ґрунтами його є чорноземи типові. На всій території підрайону слабка змитість ґрунтів. Підрайон 9Б знаходиться в північно-східній частині Миронівського району. Ґрунтовий покрив представлений ясно-сірими, сірими та темно-сірими опідзоленими ґрунтами. Уся територія підрайону 9Б помірно уражена змитістю ґрунтів.

У Фастівському ПСГР слабка еродованість ґрунтів. Частково зміниться межа між Фастівським та Білоцерківсько-Миронівським ПСГР. Південна частина Фастівського ПСГР, де в ґрунтовому покриві переважають чорноземи типові, відійде до Білоцерківсько-Миронівського ПСГР. Північна частина Сквирського підрайону 7А, де в ґрунтовому покриві наявні опідзолені ґрунти, відійде до Фастівського ПСГР. На підрайони не поділяється. (рис. 3, табл. 1).

ВИСНОВКИ

Актуальність природно-сільськогосподарського районування не втратила свого значення, оскільки ефективний розвиток сільського господарства потребує правильної організації території. Районування слід постійно коригувати та вдосконалювати по всій території України з урахуванням ґрунтових відмінностей, деградаційних процесів, умов вирощування сільськогосподарських культур. Їхні межі мають збігатися з межами сільських, селищних, міських рад, оскільки вони є первинною одиницею для отримання статистичної інформації, яка в подальшому використовуватиметься для коригування меж природно-сільськогосподарських районів, обґрунтування економічних показників. Це дасть змогу досягти еколого-економічного балансу регіонів для формування екологічно сталих агроландшафтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Добряк Д.С. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх еко-

логобезпечного використання / Д.С. Добряк, О.П. Канаш, Д.І. Бабміндра, І.А. Розумний. Вид. 2-ге, доповн. — К.: Урожай, 2009. — 464 с.

2. Бавровська Н.М. Природно-сільськогосподарське районування — основа формування територіальних соціально-природних комплексів Черкаської області / Н.М. Бавровська // Землеустрій і кадастр. — 2005. — № 1. — С. 106–115.
3. Бутенко Є.В. Еколого-економічна оцінка сільськогосподарських землекористувань у ринкових умовах: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.06 «економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / Є.В. Бутенко. — К., 2009. — 20 с.
4. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Землеустрій та охорона земель. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://land.gov.ua/>
5. Дорош О.С. Теоретичні засади зонування земель в Україні: монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин, С.О. Осипчук, Г.К. Лоїк. — К.: МВЦ «Медінформ», 2011. — 183 с.
6. Земельний кодекс України: станом на 29.12.2015 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Київщинознавство: навч. посібник / Упоряд. Б.О. Чернов, О.І. Потапенко; за заг. ред. В.П. Кочура. — К.: Міленіум, 2007. — 310 с.
8. Київщинознавство: посібник для вчителя / За ред. І.Л. Лікарчука. — К.: Ешке О.М., 2001. — Вип. 1. — 295 с.
9. Мартин А.Г. Природно-сільськогосподарське районування України: монографія / А.Г. Мартин, С.О. Осипчук, О.М. Чумаченко. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 256 с.
10. Осипчук С.О. Природно-сільськогосподарське районування України / С.О. Осипчук. — К.: Урожай, 2008. — 187 с.
11. Шворак А.М. Природно-сільськогосподарське районування Волинської області / А.М. Шворак // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. — Серія: Геогр. науки. — Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. — № 10. — С. 45–55.